

© UNICEF / Finland 2024 / Markus Sommers

Anvisningar för att genomföra barnparlament-verksamhet

Tips för barns delaktighet

Innehåll

Förord	3
Barnets rätt till delaktighet	4
Barnparlamentet och definiering av dess verksamhet	5
Planering och genomförande av barnparlamentverksamheten	5
Barnparlamentets medlemmar	5
Information om resultatet av valet av barnparlamentets medlemmar	6
Barnparlamentets verksamhetsperiod	6
Samarbete mellan barnparlamentet och skolan	6
Ärenden som behandlas i barnparlamentet	6
Person som svarar för barnparlamentverksamheten	6
En bekant vuxen med på möten som stöd	7
Samarbete med ungdomsfullmäktige	7
Mötesarvode	7
Tillgänglighet	7
Barnparlamentets mötesarrangemang	8
Man säkerställer på förhand att	8
På mötena	8
Efter mötet	8
Betydelsefull delaktighet säkerställs	9
Skenbar delaktighet	9
Betydelsefull delaktighet	9
Mer information	10
Barnkonventionen: artiklar 12 och 13	10
Begrepp	10
Källor	10

© UNICEF / Finland 2024 / Markus Sommers

Förord

Bästa läsare, i denna handbok har vi samlat allmänna principer för planering och organisation av barnparlamentverksamhet. Syftet med handboken är att utgöra stödmaterial för att främja barnens delaktighet i kommunerna.

Handboken fokuserar på barnparlamentverksamheten som är en av formerna för representativ delaktighet för barn under 13 år. Barnparlamentet kallas också barnens parlament. I denna handbok använder vi benämningen barnparlament.

I utarbetandet av handboken har vi utnyttjat flera kommuners kunskaper om och erfarenheter av barnparlamentverksamheten, men i handboken beaktas inte alla de olika sätt att ordna barnens delaktighet som används i kommunerna. I handboken har vi i första hand samlat tips som det är

bra att beakta i barnparlamentets verksamhet. I utarbetandet av handboken har syftet varit att handboken lämpar sig för behoven hos olika slags och olika stora kommuner.

Utarbetandet av handboken började med några kommuners behov att samla tips om planering och ordnande av barnparlamentverksamhet. Handboken har tagits fram som en del av UNICEFs arbete Barnvänlig kommun. Handboken har utarbetats av experter från Kuopio, Lappträsk, Tammerfors och Vanda som arbetar med barnets rättigheter. Representanter för UNICEF Finland har kommenterat publikationen.

Vi hoppas att handboken stöder olika aktörer i ett inkluderande och givande arbete för barns och ungas bästa.

Barnets rätt till delaktighet

Enligt artiklar 12 och 13 i FN:s barnkonvention ska varje barn ha rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet, hänsyn ska ta till barnets åsikter utifrån barnets ålder och mognad. Denna möjlighet ska garanteras antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ.

Dessutom definieras barnets delaktighet av bland annat grundlagen, förvaltningslagen, kommunallagen, lagen om grundläggande utbildning, ungdomslagen, barnskyddslagen och lagen om småbarnspedagogik. Även de flesta andra lagarna, till exempel lagen om allmänna bibliotek och markanvändnings- och bygglagen, förpliktar till att höra kommuninvånarna. Barnen hör också till dessa kommuninvånare.

Delaktighet innebär att man har upplevelsen av att man är betydelsefull både som individ och en medlem i en gemenskap. I en stark och välfungerande gemenskap är alla medlemmar delaktiga, ingen lämnas utanför. Var och ens delaktighet stöder både individens och gemenskapens välbefinnande. Till delaktighet hör upplevelsen av att vara en del av något samt deltagande och påverkan.

Eftersom delaktighet innebär upplevelsen av att vara en del av något och blir hörd, utgår delaktig-

hetsarbete från stärkande av barnets aktörskap. Därför ska man i barnparlamentverksamheten använda sådana metoder som används till att stärka och stödja barnens delaktighet (jämför vuxenperspektiv). I delaktighet kan man identifiera olika former, såsom delaktighet i vardagen och representativ delaktighet. Allra bäst uppfylls barnens delaktighet i delaktighet som sker i vardagen, men det behövs också andra former av delaktighet. I all verksamhet ska man bedöma hur man särskilt främjar delaktigheten för utsatta grupper.

Det är viktigt för uppkomsten av en stark känsla av delaktighet att alla barn redan när de är små får öva att påverka och får upplevelser av att den egna åsikten har betydelse och att man verkligen kan påverka saker. Detta stöder känslan av gemenskap och tillväxten till en medlem i gemenskapen samt utgör grunden för en stark demokrati.

Till exempel är de lagstadgade ungdomsfullmäktige och barnparlamentverksamheten former av representativ delaktighet. Andra representativa delaktighetsstrukturer för barn och unga är till exempel Påverkardagen i Vanda och V-päivä i Tavastehus.

“Man skulle fråga barnen vad ni vill – fråga om barnens åsikter!”

“Vi skulle vilja träffa beslutsfattare och själva berätta för dem om saker.”

“Fråga barnen vad man ska behandla.”

Hälsningar från medlemmar i styrelsen för Kuopio barnparlament

Barnparlamentet och definiering av dess verksamhet

Målen för barnparlamentsverksamheten

- trygga förverkligandet av barnets rättigheter enligt FN:s barnkonvention (artiklar 12 och 13)
- göra röster hörda för barn i lågstadieåldern i beslutsfattandet samt lära barnen demokratiska färdigheter och påverkansfärdigheter
- höra barn allt mer i beslutsfattandet
- stödja barnens utveckling till aktiva medborgare och påverkare i sin närmaste omgivning och i samhället
- lära vuxna och beslutsfattare att ta hänsyn till barnens åsikter, behov och perspektiv i beslutsfattandet
- få representanter för barnparlamentet, tjänstemän och beslutsfattare att samlas kring samma frågor.

Barnparlamentverksamheten är i regel representativ verksamhet för barn under 13 år som sammanträder regelbundet. Dess mål är att framföra barns åsikter i utvecklingen av tjänster och livsmiljön och i beslutsfattandet. Barnparlamentet behandlar frågor som är viktiga för barn och initiativ som de själva har lagt fram samt aktuella ärenden i kommunen. Man övar med barnen sätt att påverka och stöder barnen i att växa till aktiva ungdomar och vuxna.

Barnparlamentet och barnens delaktighet ska beaktas i kommunens alla organ. Barnens delaktighet beaktas i allt planerings- och utvecklingsarbete, inklusive centrala dokument och program, samt i beslutsfattandet.

Kommunen kan skriva in barnparlamentverksamheten i förvaltningsstadgan, verksamhetsreglerna eller något motsvarande på samma sätt som ungdomsfullmäktige, även om verksamheten för närvarande inte är lagstadgad eller nationellt koordinerad.

Barnparlamentverksamheten varierar enligt kommun och den kan till exempel vara:

- a. en representativ grupp som valts bland barn och som är verksam liksom en styrelse.
- b. en större barngrupp som sammanträder till exempel en gång om året. Representativiteten förverkligas så att man till exempel väljer två barn från varje skola till barnparlamentet. Då är formen av barnparlamentet liksom ett plenum eller ett stormöte, där barnen får samtala med beslutsfattare.
- c. en större helhet som har verksamhet året runt. Verksamhetsformerna kan vara till exempel:
 - representationsuppdrag
 - styrelsearbete som också kan vara till exempel påverkansarbete och att vara expert
 - regionala delaktighetsarbetsgrupper
 - stormöten.

Barnparlamentverksamhetens principer bedöms och granskas vid behov så att barn och unga inkluderas. Man kan besluta om ändringar av principer till exempel i ett organ som fastställs av kommunen.

Planering och genomförande av barnparlamentverksamheten

Barnparlamentverksamheten ska vara koordinerad. Man ska avsätta tillräckliga personresurser för koordinationen. Koordinationen av verksamheten kan placeras i en lämplig förvaltning enligt kommunens verksamhet. Verksamheten kan koordineras till exempel av en anställd inom ungdomstjänsterna och/eller koordinatören för delaktighets- och påverkansverksamhet. Verksamheten planeras och genomförs barnorienterat.

Det är viktigt att få med barn från olika bakgrunder med i verksamheten. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt utsatta barn.

Vid planering av barnparlamentverksamheten är det bra att beakta dialog och samarbete med olika aktörer, såsom skolornas elevkårer, styrnings- och servicenätverk för unga och ungdomsfullmäktige. Det är viktigt att beslutsfattare deltar i barnparlamentverksamheten.

De kan delta i verksamheten till exempel som temaexperter eller fadderförtroendevalda.

Barnparlamentets medlemmar

Förfarandet för val av barnparlamentets medlemmar och parlamentets storlek varierar enligt kommun. Målet är att barnen väljer sina representanter till barnparlamentet. Man utser gärna suppleanter för barnparlamentets representanter.

Före valet av representanter ska man berätta för barnen om barnparlamentets verksamhet samt vilken roll och uppgifter de barn som väljs till parlamentet har.

Man kan välja representanter till barnparlamentet antingen i ett separat val eller från redan utsedda delaktighetsgrupper i skolan, till exempel från elevkåren. Om representanterna väljs genom val väljer barnen bland sig kandidater till barnparlamentets medlemmar, och de röstar fram representanterna i slutna omröstning. Om representanterna väljs genom val är det viktigt att i kandidatnomineringen till valet av barnparlamentets medlemmar se till att barn från olika bakgrunder representeras. För att främja delaktigheten hos så många elever som möjligt rekommenderas det att medlemmarna inte är desamma som de som sitter i elevkårens styrelse. Man ska se till i kommunerna att också barn som går i privatskolor får komma med i barnparlamentets verksamhet.

Information om resultatet av valet av barnparlamentets medlemmar

De barn som har deltagit i valet underrättas om valets resultat på ett sätt som är lämpligt för dem, gärna skriftligt. Även den person som svarar för barnparlamentverksamheten och vid behov andra instanser underrättas om valet. I kommunikationen ska man ta hänsyn till kommunens interna och externa kommunikation med beaktande av dataskyddsförordningen.

Barnparlamentets verksamhetsperiod

Det lönar sig att samordna barnparlamentets verksamhetsperiod med årsklockorna för barnens och kommunens verksamhet. Det är bra att ha en tillräckligt lång verksamhetsperiod, så

att barnen hinner tillägna sig verksamheten och se resultaten av sin verksamhet. Verksamhetsperioden kan vara till exempel 1–2 år. Det är bra att förlägga tidpunkten för valet av barnparlamentets medlemmar så att verksamheten kan inledas i början av läsåret. Till exempel görs val av medlemmar till barnparlamentet i Tammerfors på våren och verksamhetsperioden börjar på hösten. Barnparlamentet sammanträder vid behov, minst en gång om läsåret.

Samarbete mellan barnparlamentet och skolan

Ansvar för koordination av barnparlamentverksamheten kan ligga på fritidstjänsterna eller undervisningstjänsterna. Verksamheten kan med fördel vara en del av skolarbetet. Enligt de gällande läroplansgrunderna (Kapitel 3.1. Den grundläggande utbildningens uppdrag) "För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet."

Om koordinatören är en aktör inom fritidstjänsterna är det viktigt att samarbeta med skolan för att koordinera barnparlamentverksamheten. Det är bra att informera skolorna om barnparlamentets verksamhet.

- Man berättar om barnparlamentets verksamhet i elevkårens styrelse.
- Lärarna, elevkårens styrelsemedlemmar eller en annan person eller personer som man kommit överens om tar vidare informationen om barnparlamentet till klasserna, där man samlar in initiativ och frågor av eleverna.
- Initiativen och frågorna från klasserna går igenom i elevkårens styrelse, och vid behov gallrar man bland de erhållna svaren och delar upp de återstående frågorna enligt teman
- Man berättar tydligt för barnen hur man ska förbereda sig för barnparlamentets session, till exempel kan man öva att komma med inlägg, och man tar fram ett koncist "manus" om förloppet i barnparlamentets sammanträde.
- Efter barnparlamentets möte berättar man om mötesärendena för alla elever.

Ärenden som behandlas i barnparlamentet

Ärenden som behandlas i barnparlamentet kan vara till exempel initiativ, ställningstaganden och förslag som har kommit från barnen, kommunen eller välfärdsområdet. Tjänsteinnehavarna har en betydande roll i att ärenden läggs fram för barnparlamentet redan i början av planeringen. Det är bra om det finns lagom med ärenden som ska behandlas på dagordningen, och de ska vara betydelsefulla för barnen så att de upplever att verksamheten är effektiv och viktig. Det är viktigt att ta hänsyn till funktionaliteten och se till att sätten att behandla ärenden är lämpliga för barnen.

Barnparlamentets handledare bereder ärendena till barnparlamentets möte tillsammans med barnen. Den skriftliga dagordningen sänds till deltagarna i god tid före mötet. Barnen beslutar om ärenden som behandlas på barnparlamentets möte. Det skrivs en promemoria om mötet. De ärenden som barnparlamentet beslutar om behandlas så snabbt som möjligt i kommunens organisation. Ta hänsyn till barnets upplevelse av tidsförloppet i tidsplanen. Till exempel kan en behandlingstid på fyra månader kännas lång för barnet.

Person som svarar för barnparlamentverksamheten

Den vuxna personen har en viktig roll i att leda barnparlamentet. Man ska utse för barnparlamentverksamheten en ansvarig person som sammankallar barnparlamentet, organiserar praktiska saker och är informatör. Det är bra om den vuxna har erfarenhet av verksamhet med barn så att han eller hon kan stödja barnens aktiva deltagande i planering och utveckling av barnparlamentets verksamhet. Den ansvariga personen kan vara till exempel en lärare, anställd vid kommunen som svarar för delaktighet, Barnvänlig

kommun-koordinator, ungdomsarbetare eller en annan utsedd person. Förutom den ansvariga personen är det bra att utse en assistent eller arbetsgrupp för barnparlamentverksamheten.

En bekant vuxen med på möten som stöd

Det är bra om mötesrepresentanterna har med sig en bekant vuxen på mötena. Elevkårens handledande lärare kan vara en av de vuxna som deltar i barnparlamentet. Detta effektiviserar informationsutbytet mellan barnparlamentet och skolan.

Samarbete med ungdomsfullmäktige

Samarbete med ungdomsfullmäktige är viktigt. Det är bra om barnparlamentets handledare samarbetar med handledaren för ungdomsfullmäktige. Man kan bjuda in även en representant för ungdomsfullmäktige till barnparlamentets möten eller så kan barnparlamentet och ungdomsfullmäktige hålla ett gemensamt möte.

Mötesarvode

Man kan betala ett mötesarvode enligt kommunens förvaltningsstadga för deltagande på barnparlamentets möten.

Tillgänglighet

Kommunen ser till att barnparlamentets varje medlem kan delta på mötena. Vid behov ordnas avgiftsfri transport för deltagarna. Man kan anställa personliga assistenter till mötena för barn som behöver stöd eller tolkar för barn vars språkfärdigheter inte annars är tillräckliga för att delta. Dessutom säkerställs att barnen kan berättas om sina tankar på sitt eget sätt, till exempel med bildkort. Man ser till att mötesmaterialet är på lättläst språk. Lokalen ska vara tillgänglig för alla deltagare.

Barnparlamentets mötesarrangemang

Man säkerställer på förhand att

- de vuxna som svarar för verksamheten har kunskaper och färdigheter för att arbeta med barn och ungdomar och att de har möjligheten att få stöd i olika situationer (samarbete med olika aktörer)
- de ärenden som behandlas på mötena är betydelsefulla i barnens och ungdomarnas liv
- mötesförfarandet är öppet och informativt och ärenden behandlas på ett sätt som är lämpligt för barn och ungdomar
- på mötena har alla möjligheten att delta på ett likvärdigt sätt
- det är möjligt att genomföra mötena så att man upprätthåller konfidentialiteten och en trygg atmosfär
- mötenas omgivning och arbetssätt motsvarar barnens och ungdomarnas färdigheter
- på mötena serveras mat och dryck som är lämpliga för barn.

På mötena

- berättar man för barnen och ungdomarna vem som har bjudit in dem och varför
- säkerställer man att barnen förstår vad det är fråga om
- redogör man för deltagarna deras uppgifter och vad som förväntas av dem samt förbinder man sig till att verkligen lyssna på dem
- säkerställer man ännu efter uppgiftsutdelningen vilka som vill delta, och man tar med alla frivilliga. Man tvingar eller övertalar ingen att delta
- man stöder barnens och ungdomarnas färdigheter att delta på mötet. Om möjligt stöds barnen i att vara ordförande och sekreterare samt i att förbereda kallelsen och/eller dagordningen. Även medlemmar i ungdomsfullmäktige kan stödja barnparlamentets medlemmar i uppgifterna som ordförande eller sekreterare.
- det är frivilligt att delta och därför är det möjligt för barnen och ungdomarna att avbryta deltagandet
- efter mötet kommer man ihåg att informera alla som har deltagit om hur processen framskrider och hur synpunkterna har beaktats.

Efter mötet

- informerar man om barnens initiativ och barnparlamentets beslut i olika kanaler
- ger man feedback åt barnen och ungdomarna på hur deras synpunkter har beaktats och hur deras åsikter har påverkat
- följer man upp hur behandlingen av barnens initiativ och barnparlamentets beslut fortskrider i kommunorganisationen.

Betydelsefull delaktighet säkerställs

Det är bra att säkerställa att barnens delaktighet är genuint betydelsefull. Följande UNICEFs sammanställning som finns på webbsidan Barnvänlig kommun hjälper oss att skilja på skenbar och betydelsefull delaktighet.

Skenbar delaktighet

- **Manipulation.** Barnen tas med i något utan att de förstår vad det är fråga om. Man har inte gett dem tillräckligt med information och de vuxna är i själva verket inte intresserade av deras åsikter.
- **Barn som dekorationer.** Barnen är med i processen, men utan någon verklig roll eller möjlighet att påverka. De vet vad det är fråga om, men deras uppgift är endast att vara närvarande för att vuxna ska vara på gott humör.
- **Barn deltar, men endast till synes. Barnen verkar vara delaktiga, även om de i själva verket inte är det.** Ett exempel på detta är att barn bjuds in till i en paneldebatt, men man stöder dem inte i att förbereda sig och de ges knappt heller någon tid att tala. De ska anpassa sig till vuxnas tillvägagångssätt, även om de i själva verket inte blir hörda när man agerar så.

Betydelsefull delaktighet

- barn informeras
- barn tillfrågas om råd
- vuxna fattar beslut först när de har hört barnen
- barnen är initiativkraftiga och leder verksamheten
- barnen fattar beslut med stöd av vuxna.

Mer information

Barnkonventionen: artiklar 12 och 13

Artikel 12

1. Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
2. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

Artikel 13

1. Barnet ska ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.
2. Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga:
 - a. för att respektera andra personers rättigheter eller anseende, eller,
 - b. för att skydda den nationella säkerheten, rättsordningens grunder (ordre public) eller folkhälsan eller den allmänna moralen.

Begrepp

Till exempel följande barn och unga kan vara utsatta

- barn med invandrarbakgrund
- barn som bor i fattiga familjer
- barn som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter
- andra barn som hör till minoriteter (till exempel romska barn)
- barn som lever med funktionsnedsättning
- barn med neuropsykiatriska särdrag

- barn med affektiva symtom eller ångestsymtom
- barn som har placerats utanför sitt födelsehem
- barn som blir mobbade
- barn med övervikt
- barn som upplever våld
- barn som har avbrutit skolan
- barn med missbruksproblem

Källa: lapsiystavallinenkunta.fi/sv

Källor

[Tampereen lasten parlamentti](#)

[Målen för barnparlamentsverksamheten i Lovisa](#)

[Påverkardagen i Vanda](#)

[Kuopion ohje lapsivaikutusten arvioinnin toteutukseen](#)

[Barnkonventionen](#)

[UNICEF Finland: Barnets rättigheter i kommunen](#)

[UNICEF Finland: Hur kan man identifiera betydelsefull och meningsfull delaktighet?](#)

[Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014](#)